



**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

Warszawa, 17 stycznia 2020 r.

DOZIK-2 053.1 2020

odpowiadając na petycję o wydanie i ogłoszenie interpretacji mających istotne znaczenie dla stosowania przepisów oraz oceny praktyk rynkowych w sprawach objętych zakresem działania Prezesa Urzędu proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zgodnie z art. 31a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. poz. 369 ze zm.; dalej: uokik) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK) może wydać i ogłosić wyjaśnienia i interpretacje mające istotne znaczenie dla stosowania przepisów w sprawach objętych zakresem działania Prezesa UOKiK. Wyjaśnienia i interpretacje są publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu.

Wyjaśnienia i interpretacje określają zamierzony sposób stosowania prawa przez Prezesa UOKiK. Nie mają one mocy powszechnie obowiązującej, nie są wiążące dla innych organów państwowych, w szczególności dla sądów.

Co do zasady, Prezes UOKiK wydaje wyjaśnienia i interpretacje w odniesieniu do przepisów w sprawach objętych zakresem działania Prezesa UOKiK, których zastosowanie przez Prezesa UOKiK jest uznaniowe¹. Wyjaśnienia mają na celu wskazanie przedsiębiorcom jakimi kryteriami będzie kierował się Prezes UOKiK w ramach przyznanej uznaniowości. Wyjaśnienia mogą też w bardziej przystępny sposób określić jakie wymogi powinien spełnić ich adresat w ramach określonych procedur, szczególnie jeśli z doświadczenia wynika, że przedsiębiorcy mają wątpliwości co do stosowania przepisów i w efekcie składają pism/wnioski niepełne lub nieprecyzyjne.

Zakres pytań objętych petycją, sprowadzających się do tego, aby UOKiK ocenił czy dane zachowanie stanowi naruszenie przepisów nie może być przedmiotem wyjaśnień czy interpretacji bowiem ocena zachowania może być dokonana w toku określonych procedur z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy.

Niemniej jednak, z uwagi na to, że część pytań dotyczy postępowania i decyzji w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, które jest postępowaniem obowiązującym w tym kształcie od 17 kwietnia 2016 r., a zatem stosunkowo nowym,

¹ Por. np. Wyjaśnienia w sprawie wydawania decyzji zobowiązującej w sprawach praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (2015.10.26).

przedstawienie informacji przez UOKiK pozwoli przede wszystkim na rozpowszechnienie wiedzy o kompetencjach Prezesa UOKiK w tym zakresie. Odnosząc się zatem do podniesionych przez Pana prośbę o przyjęcie następujących wyjaśnień:

1. Czy art. 384 k.c. należy rozumieć tak, że zarówno wzór umowy, regulamin jak i dowolne inne postanowienia ustalone przez przedsiębiorcę w celu zawarcia umów z konsumentami stanowią wzorzec umowy?

Pojęcie wzorca umowy nie posiada definicji legalnej. Według art. 384 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r., poz. 1025; dalej: k.c.) ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy. W przepisie tym wskazano zatem tylko przykładowe wzorce umowy. Z praktyki orzeczniczej Prezesa UOKiK wynika, że przez pojęcie wzorca umowy należy rozumieć przygotowane przez jedną stronę potencjalnej umowy, z góry, jeszcze przed zawarciem umowy, postanowienia kształtujące treść stosunku prawnego wiążącego przyszłe strony. Postanowienia te (bez względu na zastosowaną nazwę) są opracowane jednostronnie i przeznaczone są do masowego stosowania przez przedsiębiorcę, który je ustalił.

2. Czy art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy rozumieć tak, że Urząd nie zajmuje się umowami znajdującymi się w obrocie (nie chroni konsumentów), gdy przedsiębiorca wykonuje umowę zawartą w oparciu o ustalony przez siebie wzorzec umowy zawierający niedozwolone postanowienia umowy?

Zgodnie z art. 23a² uokik zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 k.c. Zgodnie zaś z powoływanym w art. 23a uokik przepisem art. 385¹ § 1 k.c. „postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.”

O ile w art. 385¹ § 1 k.c. wskazano przesłanki uznania danego postanowienia umowy za niedozwolone oraz określono cywilnoprawne skutki zastosowania w umowie niedozwolonego postanowienia umownego, o tyle art. 23a uokik ustanawia publicznoprawny zakaz stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów.

Zakaz zawarty w przepisie art. 23a uokik dotyczy stosowania postanowień abuzywnych we wzorcach umów. Prezes UOKiK w toku postępowania ocenia w ramach kontroli abstrakcyjnej postanowienia wzorców umów pod kątem przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c., czyli tych samych kryteriów, które są stosowane do oceny postanowień zawartych w umowach.

² Przepis art. 23a uokik obowiązuje od 17 kwietnia 2016 r. Natomiast Dział IVb zawierający przepisy art. 479³⁶ - 479⁴⁴ (w tym art. 479³⁸ par. 1 kpc), dotyczący postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, uchylony został ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1634; dalej: ustawa zmieniająca), która weszła w życie właśnie w dniu 17 kwietnia 2016 r. Na mocy ustawy zmieniającej rozstrzygnięcie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone zostało przesunięte spod kognicji Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w poczet kompetencji Prezesa UOKiK.

Jednocześnie należy wskazać, że w myśl art. 23 d uokik prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji.

3. Czy art. 23b uokik należy rozumieć tak, że Urząd eliminuje z obrotu niedozwolone postanowienia umowne zawarte w umowach wykonywanych za pomocą wydania decyzji przekazywanych przedsiębiorcy, który ustalił wzorzec umowy zawierający nieuczciwe zapisy (niedozwolone postanowienia umowne)?

Zgodnie z art. 23b ust. 1 uokik Prezes UOKiK wydaje decyzję o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone i zakazującą jego wykorzystywania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 23a. W decyzji Prezes UOKiK przytacza treść postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolone.

Dokonanie przez Prezesa UOKiK oceny postanowienia wzorca umowy w decyzji uznającej jego abuzywność, stanowi wiążące prawnie potwierdzenie braku związania konsumenta takim postanowieniem zawartym w wykonywanej przez niego umowie. Nie stanowi jednak ono rozstrzygnięcia w kwestii skutków obowiązywania pozostałej części umowy.

Jednocześnie w kwestii dalszego wykonywania umowy w przypadku stwierdzenia abuzywności zawartych w nich klauzul UOKiK wypowiedział się w dniu 23 grudnia 2019 r. w **Stanowisku Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (Dziubak vs Raiffeisen Bank International AG) i jego skutków dla umów zawieranych w obrocie konsumenckim**; <https://finanse.uokik.gov.pl/chf/stanowisko-prezesa-uokik-ws-dziubak-vs-raiffeisen-bank-international-ag/>).

4. Czy art. 23b uokik należy rozumieć tak, że Urząd eliminuje z obrotu niedozwolone postanowienia umowne zawarte w umowach wykonywanych, a zawartych także przed wydaniem decyzji przez Prezesa?
5. Czy art. 23d uokik należy rozumieć tak, że ochroną objęci są wszyscy konsumenci, którzy zawarli umowę z zastosowaniem postanowienia wzorca umowy wskazanego w decyzji, zarówno przed ogłoszeniem jak i po ogłoszeniu decyzji?

Zgodnie z art. 23d uokik „Prawomocna decyzja o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone ma skutek wobec przedsiębiorcy, co do którego stwierdzono stosowanie niedozwolonego postanowienia umownego, oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji.”

Prawomocna decyzja wywołuje zatem skutki w odniesieniu do konsumentów, którzy zawarli lub zawrą³ umowę z przedsiębiorcą na podstawie wzorca wskazanego w decyzji.

³ Por. komentarz K. Pacuła [w:] K. Osajda (red.), Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 23d). Komentarz, Warszawa 2019, Legalis, Nb. 12, 12.1: „Odczytanie wprost art. 23d uokik może sugerować, że decyzja wywołuje skutki wyłącznie w odniesieniu do konsumentów, którzy zawarli umowę z przedsiębiorcą postępującym się wzorcem w okresie poprzedzającym uprawomocnienie się decyzji Prezesa UOKiK. Nie wydaje się jednak, ażeby intencją ustawodawcy było objęcie skutkami stwierdzenia abuzywności wyłącznie ukształtowanych już sytuacji prawnych. Należy zatem przyjąć, że skutki określone w art. 23d uokik odnoszą się do konsumentów, którzy zawarli umowę z przedsiębiorcą przy wykorzystaniu wzorca obejmującego zakwestionowane

Decydujące znaczenie dla określenia zakresu oddziaływania decyzji ma fakt wykorzystania wzorców obejmujących zakwestionowane w decyzji postanowienia. A zatem to opis wzorca powołanego w decyzji będzie determinował jaki krąg osób zostanie objęty skutkami decyzji. Z uwagi na to, że w decyzji zostanie wskazane konkretne postanowienie wzorca umowy, wszyscy ci którzy zawarli umowy na podstawie tego wzorca, bez względu na to kiedy po raz pierwszy wprowadzono dany wzorzec do obrotu (o ile w dacie 17 kwietnia 2016 r. ten sam wzorzec był nadal stosowany), będą objęci jej skutkami.

Należy także podkreślić, że decyzja Prezesa UOKiK dotyczy osób, które zawarły umowę na podstawie wzorca wskazanego w decyzji także przed jej uprawomocnieniem się, obejmuje w tym także wygasłe stosunki prawne, tj. sytuacje, w których na dzień wydania decyzji konsumenci nie są już stronami obowiązujących umów, jak również konsumentów, którzy zawarli umowy w dacie późniejszej, jak i zawrą umowę na podstawie kwestionowanego wzorca, nawet po jej uprawomocnieniu się, aż do czasu zaprzestania stosowania przez przedsiębiorcę postanowienia wzorca umowy uznanego za niedozwolone.

6. Czy art. 106b uokik należy rozumieć tak, że nakłada się kary za wykorzystywanie postanowień wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479(45) par. 2 kpc na podstawie art. 479 (45) par. 1?

Na mocy art. 106b uokik⁴ Prezes UOKiK może nałożyć na osobę zarządzającą (osobę kierującą przedsiębiorstwem, w szczególności osobę pełniącą funkcję kierowniczą lub wchodzącą w skład organu zarządzającego przedsiębiorcy) karę pieniężną, jeśli osoba ta, w ramach sprawowania swojej funkcji w czasie trwania stwierdzonego naruszenia, umyślnie dopuściła przez swoje działania lub zaniechanie do naruszenia przez przedsiębiorcę zakazów określonych w art. 23a lub art. 24 uokik. Nałożenie kary pieniężnej może nastąpić wyłącznie w decyzji nakładającej na przedsiębiorcę karę pieniężną, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt 3a lub 4 uokik.

Jak wynika z powyższego, nałożenie kary pieniężnej z art. 106b ust. 1 uokik ma charakter fakultatywny. Może nastąpić wyłącznie w sytuacji gdy przedmiotem postępowania było stosowanie przez przedsiębiorcę we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych lub praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów, a efektem postępowania było wydanie decyzji, w której stwierdzono naruszenie zakazu określonego w art. 23a lub 24 uokik i nałożono z tego tytułu karę pieniężną na przedsiębiorcę. Wówczas, w tej samej decyzji można ukarać osobę zarządzającą, jeżeli umyślnie dopuściła przez swoje działanie lub zaniechanie do naruszenia przez przedsiębiorcę przepisów uokik.

7. Czy art. 107 uokik należy rozumieć tak, że Prezes Urzędu może nałożyć karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość do 10 000 euro za każdy dzień opóźnienia wykonania wyroków sądowych dotyczących niedozwolonych postanowień wzorców umów?

postanowienie przed uprawomocnieniem się decyzji Prezesa UOKiK, jak również w okresie późniejszym.”

⁴ Art. 106b dodany ustawą z dnia 9 listopada o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem nadzoru nad rynkiem finansowym oraz ochrony inwestorów na tym rynku (Dz.U. z 2018 r., poz. 2243). Przepis wszedł w życie w dniu 15 grudnia 2018 r.

Na podstawie art. 107 uokik Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorców karę pieniężną za każdy dzień opóźnienia w wykonaniu decyzji i postanowień wydanych w oparciu o wskazane tam przepisy lub wyroków sądowych w sprawach z zakresu praktyk ograniczających konkurencję, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, niedozwolonych postanowień wzorców umów oraz koncentracji.

Z przepisu wynika zatem, że możliwość nakładania kar pieniężnych z tytułu opóźnienia w wykonaniu wyroku sądowego w sprawach z zakresu niedozwolonych postanowień wzorców umów dotyczy wyłącznie wyroków, w których kontroli poddano decyzję Prezesa UOKiK wydaną w postępowaniu w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

8. Czy art. 138b ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (k.w.) należy rozumieć tak, że Urząd wnosi do odpowiedniego Sądu o ukaranie osoby kierującej przedsiębiorstwem.

Zgodnie z art. 138b § 1 k.w.⁵ „Kto, będąc zobowiązany na mocy orzeczenia sądu do zaniechania wykorzystywania lub do odwołania zalecenia stosowania ogólnych warunków umów albo wzoru umowy, nie stosuje się do tego obowiązku, zawierając w umowie niedozwolone postanowienia umowne, podlega karze grzywny.”

Z przepisu wynika, że warunkiem przypisania sprawcy odpowiedzialności za popełnienie czynu zabronionego z art. 138b k.w. jest niedostosowanie się do obowiązku zaniechania wykorzystywania lub odwołania zalecenia stosowania ogólnych warunków umów lub wzoru umowy, wynikającego z orzeczenia Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jako rozpoznającego sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.⁶ Niewykonywanie orzeczenia ma przy tym polegać na zawieraniu w umowie niedozwolonego postanowienia umownego.

II.

1. Czy praktyka polegająca na udzielaniu przez przedsiębiorcę nieprawdziwych informacji w odpowiedziach na składane reklamacje jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 uokik?

Jako zachowania przedsiębiorcy stanowiące praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca wprost wymienił w art. 24 ust. 2 pkt 3 uokik nieuczciwe praktyki rynkowe. Oznacza to, że jeśli mamy do czynienia z nieuczciwą praktyką rynkową w rozumieniu ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 2070 ; dalej: upnpr), która jednocześnie godzi w zbiorowe interesy konsumentów, takie działanie w świetle prawa stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Przez praktykę rynkową rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy, sposób postępowania, oświadczenie lub informację handlową, w szczególności reklamę

⁵ Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r. poz. 1634) uchyla się art. 138b w Kodeksie wykroczeń, przy czym przepis uchylający komentowany przepis wejdzie w życie po upływie 10 lat od wejścia w życie ustawy, tj. z dniem 17 kwietnia 2026 r.

⁶ Aktualnie ta kompetencja przysługuje Prezesowi UOKiK z wyjątkami wynikającymi z ustawy zmieniającej. Przy czym przepis art. 138b k.w. dotyczy wyłącznie niedostosowywania się do orzeczeń SOKiK a nie decyzji Prezesa UOKiK.

i marketing, bezpośrednio związane z promocją lub nabyciem produktu przez konsumenta. Pojęcie produktu ma znaczenie szerokie i obejmuje także usługi (art. 2 pkt 3 i 4 upnpr).

Za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się w szczególności praktykę rynkową wprowadzającą w błąd oraz agresywną praktykę rynkową, a także stosowanie sprzecznego z prawem kodeksu dobrych praktyk (art. 4 ust. 2 upnpr). Pojęcie praktyki rynkowej wprowadzającej w błąd poprzez działanie ustawodawca doprecyzował w art. 5 upnpr. W myśl ust. 1 ww. przepisu, praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął.

Przy ocenie, czy praktyka rynkowa wprowadza w błąd przez działanie, należy uwzględnić wszystkie jej elementy oraz okoliczności wprowadzenia produktu na rynek, w tym sposób jego prezentacji (art. 5 ust. 4 upnpr).

W celu ochrony konsumentów przed stosowaniem praktyk rynkowych wprowadzających w błąd ustawodawca wprost wskazał w art. 5 ust. 1 pkt 1 upnpr, że wprowadzającym w błąd działaniem może być w szczególności rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji.

Oceniając czy zaistniała praktyka wprowadzająca w błąd, Prezes UOKiK ustala czy przedsiębiorca rozpowszechniał nieprawdziwe informacje, czy działanie to powodowało lub mogło powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął, a także czy naruszono zbiorowy interes konsumentów, mając na uwadze wszystkie elementy praktyki i okoliczności jej stosowania.

Na marginesie można wspomnieć, że Prezes UOKiK wydał decyzję nr DOIK-12/2017, w której uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie przedsiębiorcy polegające na przekazywaniu konsumentom, w odpowiedziach na ich pisma nieprawdziwych informacji, co wprowadzało konsumentów w błąd w zakresie skutków wpisania postanowień do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, które to działanie przedsiębiorcy naruszyło art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 upnpr w związku oraz godziło w zbiorowe interesy konsumentów, a w konsekwencji stanowiło praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 3 uokik.

2. Czy przedsiębiorca, który jednorazowo lub wielokrotnie informuje konsumenta, że postanowienie wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479 (45) par. 2 kpc na podstawie art. 479 (45) par. 1 kpc nie mają wpływu na wiążącą ich umowę popelnia przestępstwo, wykroczenie, dopuszcza się nieuczciwej praktyki rynkowej, czy podaje faktyczny stan prawny.

Należy podkreślić, że zdaniem Prezesa UOKiK uznanie przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej⁷ stanowi prejudykat (wiążące rozstrzygnięcie zagadnienia) we wszystkich sporach z przedsiębiorcą, przeciw któremu zapadł wyrok SOKiK.

W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 r. (sygn. III CZP 17/15) wskazano bowiem, że skutki prawomocnego wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone „wyrażają się w daleko idącej ingerencji w sferę prawną pozwanego, który musi się liczyć z tym, że w każdym indywidualnym sporze z jego

⁷ Chodzi o stan prawny sprzed wejścia w życie ustawy zmieniającej.

udziałem sąd - pozostając związany prejudycjalnym skutkiem tego wyroku - będzie musiał uznać dane postanowienie umowne za niedozwolone".

Zgodnie z art. 479⁴³ kpc w związku z art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1634), wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w ww. uchwale, „(...) rozszerzona podmiotowo prawomocność materialna wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone działa jednokierunkowo, tj. na rzecz wszystkich osób trzecich, ale wyłącznie przeciwko pozwanemu przedsiębiorcy, wobec którego ten wyrok został wydany. W efekcie omawiany wyrok działa na rzecz wszystkich (strony powodowej i wszystkich osób trzecich), ale tylko przeciwko konkretnemu pozwanemu przedsiębiorcy”.

Prezes UOKiK dokonuje oceny zachowań przedsiębiorców w ramach swoich kompetencji, do których nie należy orzekanie o naruszeniu norm prawnokarnych.

Jak już wskazano powyżej, dane zachowanie przedsiębiorcy, w świetle przepisów upnpr, która to ustawa szczególną wagę przypisuje prawidłowości komunikacji na linii konsument - przedsiębiorca, należy oceniać z uwzględnieniem wszelkich okoliczności mu towarzyszących. Ocena zachowania pod kątem tego, czy stanowi nieuczciwą praktykę rynkową wymaga uprzedniego ustalenia m.in. w jaki sposób konkretnie informacja została sformułowana, kontekst jej powołania, w jakich okolicznościach została przedstawiona (z uwzględnieniem etapu wykonywania umowy, czy sporu na tle wykonywania umowy).

Z uwagi na to, że w pytaniu powołano art. 479 (45) kpc, należy mieć na względzie także to, czy informację do konsumenta formułuje przedsiębiorca, wobec którego wydane zostało orzeczenie SOKiK będące podstawą wpisu do rejestru postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone.

Kategoryczne przesądzenie, że uznanie przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej stanowi prejudyk (wiążące rozstrzygnięcie zagadnienia) we wszystkich sporach z przedsiębiorcą, przeciw któremu zapadł wyrok SOKiK, nastąpiło najpóźniej w wyżej powołanym wyroku Sądu Najwyższego. Niemniej, w konkretnym przypadku może być istotna inna data, z uwagi na uwarunkowania dotyczące konkretnego przedsiębiorcy, który postuluje kwestionowanymi stwierdzeniami, zapadające wobec niego orzeczenia w ramach kontroli incydentalnej, czy sformułowane uprzednio stanowiska Prezesa UOKiK w sprawie.

Nie jest zatem możliwa abstrakcyjna ocena, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, czy w danym przypadku miała miejsce nieuczciwa praktyka rynkowa.

3. Czy wykonywanie przez przedsiębiorcę umów zawartych z konsumentami na podstawie jednolitego wzorca zawierającego niedozwolone postanowienia umowne jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 uokik?
4. Czy na podstawie art. 26 uokik Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 polegające na wykonywaniu przez przedsiębiorcę umów zawartych z konsumentami na podstawie jednolitego wzorca zawierającego niedozwolone postanowienia umowne?

W sytuacji podjęcia działań przez Prezesa UOKiK z uwagi na podejrzenie naruszenia art. 24 uokik, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, każdorazowo wydawana jest decyzja, w zależności od konkretnej sytuacji: na podstawie art. 26 ust. 1 uokik (decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania), na podstawie art. 27 ust. 2 uokik (decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzająca zaniechanie jej stosowania), na podstawie art. 28 ust. 1 uokik (w przypadku uprawdopodobnienia, że został naruszony zakaz, o którym mowa w art. 24 uokik, Prezes UOKiK może zobowiązać przedsiębiorcę do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków) lub decyzja na podstawie art. 105 par. 1 kpa umarzająca postępowanie z powodu jego bezprzedmiotowości.

Postanowienia umowy zawartej przez konsumenta z przedsiębiorcą, które zostały uznane za abuzywne nie wiążą konsumenta. Jednocześnie kwestia oceny możliwości dalszego wykonywania umowy bez klauzul abuzywnych należy do sądu (patrz również: *Stanowisko Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 (Dziubak vs Raiffeisen Bank International AG) i jego skutków dla umów zawieranych w obrocie konsumenckim*).

Aktualnie, Prezes UOKiK prowadzi wobec przedsiębiorcy postępowanie w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w związku z podejrzeniem wykonywania przez tego przedsiębiorcę postanowień umowy analogicznych z tymi, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

5. Ile umów zawartych z konsumentami wg wzorca zawierającego postanowienia umowne musi wykonywać jednocześnie przedsiębiorca, aby taka praktyka została uznana za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 uokik?

Liczba konsumentów dotkniętych praktyką nie jest kryterium decydującym dla uznania, że przedsiębiorca dopuścił się naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r. (sygn. akt III SK 27/07), w którym Sąd wskazał, że „liczba indywidualnych konsumentów, których interesy zostały naruszone, nie decyduje o tym, czy dana praktyka narusza zbiorowe interesy konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które jest podejmowane w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”.

Podobnie w tej kwestii wypowiada się doktryna: „rozgraniczenia interesu indywidualnego i zbiorowego nie przeprowadza się wedle kryteriów liczbowych: nie jest istotne, jakiej liczby konsumentów może dotyczyć dana praktyka (czy 10, czy 10 mln osób). Interes konsumentów może podlegać kwalifikacji jako zbiorowy (a przez to podlegający ochronie na podstawie Ustawy) również w przypadkach, w których doszło do naruszenia praw

jednego lub kilku odbiorców”⁸ oraz „znaczna liczba konsumentów dotkniętych zachowaniem przedsiębiorcy nie decyduje sama przez się o istnieniu i naruszeniu interesu zbiorowego”⁹.

III.

Czy sąd krajowy rozstrzygający spór pomiędzy konsumentem i przedsiębiorcą związany jest wpisem do Rejestru, o którym mowa w art. 479(45) par. 2 kpc czy też sentencją wyroku lub też jego uzasadnieniem.

Pytanie dotyczy działania sądu - nie leży zatem w zakresie kompetencji Prezesa UOKiK.

W odpowiedzi na apel o ogłoszenie interpretacji w publicznych środkach masowego przekazu z uwagi na przyznane Prezesowi UOKiK możliwości bezpłatnego publikowania informacji o naruszeniu interesów konsumentów

Zgodnie z art. 31c uokik Prezes UOKiK może nieodpłatnie publikować w publicznej radiofonii i telewizji, komunikaty dotyczące zachowań lub zjawisk mogących stanowić istotne zagrożenie dla interesów konsumentów. Publikowanie wykładni Prezesa UOKiK dot. przepisów nie mieści się w zakresie art. 31c uokik.

Uokik na bieżąco informuje o swoich działaniach i zamierzeniach, między innymi w sprawach tzw. frankowych, przekazując te informacje do publicznej wiadomości, także w wywiadach prasowych, radiowych czy telewizyjnych bądź stanowiskach prezentowanych na stronie internetowej Urzędu.

Przedstawione powyżej informacje dotyczące przepisów mają charakter abstrakcyjny, nie zaś odnoszący się do konkretnej sprawy. Należy mieć na względzie, że w konkretnym przypadku sposób zastosowania określonego przepisu może być uwarunkowany różnymi okolicznościami faktycznymi i prawnymi, których może nie uwzględniać abstrakcyjna informacja dotycząca przepisów, udzielona przez organ w związku z konkretnym pytaniem.

Z poroczum
**p.o. PREZESA
URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**
Marek Niechciał
Marek Niechciał

⁸ A. Wędrychowska-Karpińska, A. Wiercińska-Krużewska, Komentarz do art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów [w:] Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz pod red. A. Stawicki, E. Stawicki, dostępne: LEX.

⁹ T. Skoczny, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz [art. 24], 2014, dostępne: Legalis.

